

Oberoende analys av mobilforskning: **Mobilen ökar risken för hjärntumör** *April 2007*

Många studier som tittar på användning av mobiltelefon och risk för hjärntumör har publicerats de två senaste åren. För de flesta har det säkerligen varit ytterst förvirrande att ena månaden läsa: "Mobilen kan ge cancer" och nästa månad "mobilen ger inte cancer" eller "mobilen är ofarlig". När det gäller experternas samlade bild av forskningen, framkommer en lika motstridig bild. Helt klart är att beroende på vem som tittar på vad som finns, så blir beskedet diametralt olika i denna fråga som är direkt avgörande för mäktiga ekonomiska intressesfärers framtid. En fastställd risk öppnar grinden för mångmiljardskadestandsprocesser i amerikanska domstolar. Och inte bara det: omsättning och aktiekurser skulle komma att rasa.

Lennart Hardell, Kjell Hansson-Mild med flera medarbetare har helt nyligen gjort en statistisk analys av samtliga hittills publicerade studier av samband mellan mobiltelefonanvändande och hjärntumörer.¹ Forskarnas slutsats är att sammantaget visar forskningen en ökad risk för hjärntumör av mobiltelefonanvändande efter 10 års latenstid.

Denna så kallade meta-analys är publicerad "on-line" i den vetenskapliga tidskriften Occupational and Environmental Medicine den 4 april 2007. Den omfattar 18 så kallade epidemiologiska studier, varav två bedöms ha så stora felkällor att de sällats bort i analysen. Den senare av dessa studier² trumpetades ut över hela Sverige så sent som i december 2006 med budskapet: "mobilen ger inte cancer". Och över hela världen spridde media budskapet: "Mobilen frikänd från cancerrisk!" (BBC)³. Men när mediaruset lagt sig över denna mobilindustriglada nyhet, har den tunga tyska strålskyddsmyndigheten, BFS, i all tysthet, på sin hemsida den 22 februari skrivit att den danska studien har så många metodfel att den inte kan utgöra underlag för en bedömning av cancerrisker och att den "inte tillför någon ny information ur strålskyddssynpunkt".⁴ Men resultatet för industrin förblev gott: den breda allmänheten fick bara höra de glada mobilnyheterna – inte att studien var så undermålig att den inte kunde säga något om cancerrisker. Inte heller fick de höra talas om mobilindustrinblandningen i studien.

Hardell och medarbetare har i meta-analysen av de 16 nu tillgängliga studierna räknat fram att sammantaget visar de att risken för hörselnervstumör är mer än 2,4 gånger högre efter 10 års latens vid samma sida som telefonen använts. För hjärntumör är risken fördubblad, efter 10 år vid samma sida som mobilen använts. Av de 16 studierna hade endast 11 resultat med över 10 års latenstid, vilket är det tidsperspektiv som är relevant när det gäller cancerriskbedömningar. Det är allmänt känt att det tar minst tio, kanske 20-30 år, från det att skadan uppstått på cellnivå tills det att en tumör ger sig tillkänna.

Sju av studierna hade studerat risk för hörselnervstumör, varav tre inte hade några fall med 10 års uppföljningstid, men två av dem såg en något förhöjd risk för även kortare tidsperioder. Tre av de fyra studierna med mer än 10 års latens fann en ökad risk. Av nio studier på den maligna hjärntumören gliom, hade sex resultat med latenstid över tio år. I samtliga utom en fanns ökad risk för gliom efter 10 år vid samma sida som mobilen använts.

¹ Hardell et al.; Longt term use of cellular phones and brain tumours - increased risk associated with use for more than 10 years; Occupational and Environmental Medicine, online 4 April 2007; doi:10.1136/oem.2006.029751

² Nilsson, M: Vilseledande mediareportering om cancerrisker, Miljömagasinet, december 2006

³ BBC: Mobiles Cleared of cancer risks; december 6, 2007 <http://news.bbc.co.uk/1/hi/health/6209960.stm>

⁴ http://www.bfs.de/elektro/papiere/daenische_Kohorte.html

- Slutsatsen är att om man tittar på mer än tio års latens ses en samstämmig bild av en koppling mellan mobiltelefoner och hjärntumörer, särskilt hög-gradig gliom.
- Dessa resultat är helt klart av biologisk betydelse eftersom den högsta risken fanns där exponeringen var som högst, det vill säga vid samma sida som telefonen använts. En ökad risk för hjärntumör är en indikation på att fler hälsoeffekter kan förekomma samt att nuvarande gränsvärden är otillräckliga, skriver författarna. Analysen har finansierats med hjälp av medel från oberoende källor: Cancer och allergifonden samt Örebro Universitetssjukhus cancerfond.

Gränsvärdena är satta av organisationen ICNIRP, och skyddar enbart mot akuta effekter. I sina riktlinjer från 1998 skrev ICNIRP:

”Det har inte ansetts fastställt att långtidsexponering för EMF orsakar cancer, så dessa gränsvärden är baserade på akuta, omedelbara hälsoeffekter av EMF såsom stimulering av nerver och muskler, chocker och brännskador och förhöjd kroppstemperatur. När det gäller eventuella långsiktiga hälsoeffekter av EMF, såsom t ex cancer, drar ICNIRP slutsatsen att tillgängliga resultat är otillräckliga för att ligga till grund för gränsvärdessättning.”

Cancer uppstår inte akut. ICNIRPs medlemmar väljs in av tidigare medlemmar och dess grundare samt tidigare ordförande, Michael Repacholi, var fram till sommaren 2006 ansvarig på WHO för frågan om risker med mobilstrålning. Både Michael Repacholi och Anders Ahlbom, ordförande för SSIs vetenskapliga råd, deltog i den kommission som fastställde ICNIRPs gränsvärden år 1998. Dessutom var Richard Saunders, också i SSIs vetenskapliga råd, inblandad som rådgivare.⁵ Det har under 2006 framkommit uppgifter att Repacholis verksamhet vid WHO delfinansierats av mobilindustrin.⁶

Hardells nya resultat står i bjärt kontrast mot SSIs vetenskapliga råds slutsats några veckor tidigare gällande de senaste årens forskning om tumörrisker av mobilen, vilken producerats under ledning av Anders Ahlbom, medlem i ICNIRP och som alltså var med och satte gränsvärdet som skulle visa sig otillräckligt om en risk för hjärntumör fastställdes: ”Tillgänglig forskning antyder inget samband mellan hjärntumörer hos vuxna, för åtminstone, låt oss säga, tio års användningstid.” Detta är ett mycket märkligt framhållande i ljuset av kunskapen om hur lång tid det tar för en tumör att växa till. Experterna fortsätter att förklara att det, när det gäller längre latenstider, så talar majoriteten av forskningen mot ett samband – ”men resultaten är fortfarande begränsade”. Samma slutsats drar experterna när det gäller korttidsanvändning och risken för hörselnervstumör, men att det för längre tids användning finns ”ett bekymmer” och att ”mer information behövs”.⁷

Professor Lawrie Challis är ansedd som en av världens ledande experter. Han leder den brittiska regeringens forskningsprogram på området och han uttalar sig annorlunda om cancer risker och vad forskningen visat hittills än experterna i SSIs vetenskapliga råd. I en intervju i brittiska The Times den 20 januari 2007 säger Challis att all hittillsvarande kunskap visar att även för mycket kända cancerogena ämnen som rökning, asbest, radioaktiv strålning mm så tar det ofta lång tid att visa sig:

- Du kan titta på nästan vilken cancer där du vet vad som är orsaken. Du hittar absolut ingenting inom tio år. Den genombrottsstudie som bevisade kopplingen mellan rökning och cancer visade samma latenstid, sade han. Professor Challis uttryckte i artikeln oro över att

⁵ ICNIRP: Guidelines for limiting exposure to time-varying electric, Magnetic and Electromagnetic fields (up to 300 GHz), www.icnirp.de

⁶ Nilsson, M: Oberoende experter med bindningar till industrin

⁷ SSI rapport 2007:04, mars 2007

forskningen nu visar en antydning (a hint) till ökade risk för hjärntumör efter 10 års latens och sade att mobiltelefonen kan bli "det här århundradets cigaretter".⁸

Av de åtta SSI-experterna är sex medlemmar i ICNIRP som fastställt gränsvärdet, varav två var inblandade i gränsvärdessättningen 1998.

I en annan expert-rapport till Irländska regeringen, också från i mars i år, står det att "den epidemiologiska forskningen antyder inget samband mellan hjärntumörer och exponering för radiofrekventa fält, i synnerhet inte från mobiltelefoner och Radio- och TV-sändare".⁹

Huvudförfattare till denna rapport med denna kraftfulla riskdementi är Michael Repacholi. Medförfattat har Eric van Rongen (Health Council of the Netherlands - som i sin tur förra året lämnat en expert-rapport där risker med mobilen avfärdas – även för små barn över 2 år). van Rongen är medlem i ICNIRP och har bedrivit ett nära samarbete med Repacholi på WHO. Som expert-granskare till den irländska rapporten återfinns Anders Ahlbom, Carmela Marino (också medlem i ICNIRP) och Alistair McKinlay fd medlem i ICNIRP. Att en tumör oftast har en latenstid på minst 20 år förklarade pikant nog självaste Michael Repacholi i SVT i ett BBC-producerat program där han avfärdade cancerrisker av Tchernobyl nyligen. Men här i den irländska rapporten om mobiltelefoni återfinns inget sådant förtydligande om tumörers latenstider tillsammans med det faktum att ingen studie hittills studerat latenstider över 20 år. I stället framhåller han att "1300 rapporter gett ett klart och tydligt besked att inga hälsoeffekter förekommer under ICNIRPs gränsvärde."

Anders Ahlbom, skrev även i egenskap av ordförande för SCENIHR (Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Health Risks) en rapport för EU-kommissionen i juli 2006 där han (återigen) sammanfattade resultaten om cancerrisk av mobilen på detta märkliga sätt, mot bakgrund av kända latenstider för cancerogena ämnen:

"Den samlade bedömningen är att mobiltelefonanvändande under mindre än 10 år inte innebär några ökade risker för hjärntumör eller hörselnervstumör. För långtidsanvändning är resultaten hittills begränsade och slutsatser är därför osäkra. Emellertid tyder tillgänglig forskning på att det inte finns ökad risk för hjärntumör hos långtidsanvändare".¹⁰

Bland de experter som deltagit i rapporten återfinns René de Seze samt Jukka Juutilainen, båda ICNIRP-medlemmar. Även Joachim Schüz, en av forskarna bakom den danska "mobilen är ofarlig"-studien samt Lena Hillert, känd svensk förnekare av risker med elektromagnetiska fält och medlem av Telias vetenskapliga råd, deltog.

Beskeden om cancerrisker varierar. Ett tydligt mönster framträder: ett ICNIRP-medlemskap ger en benägenhet att avfärda av mobilstrålningsriskerna samt att få agera expert både inom landet och internationellt. Det finns en tydlig jävsituation när experter som fastställt ett gränsvärde skall utvärdera forskning som visar hälsorisker under detta gränsvärde. Men ingen hänsyn har hittills tagits till denna uppenbara jävsituation från ansvariga myndigheter eller politiker.

Mona Nilsson

⁸ The Times 20 januari 2007: Could these be the cigarettes of the 21st century?... "Absolutely"

⁹ Repacholi et al.: Health Effects of Electromagnetic Fields; Irish Department of Communications, mars 2007

¹⁰ SCENIHR: Preliminary Opinion on Possible effects of Electromagnetic Fields (EMF) on Human Health, Adopted by SCENIHR on 19 July 2006